МУНИЦИПАЛЬ МӘКТӘПКӘСӘ БЕЛЕМ БИРЕҮ БЮДЖЕТ УЧРЕЖДЕНИЕҺЫ
БАЛА ҮҪТЕРЕҮ ҮҘӘГЕ – “АҠБУҘАТ” БАЛАЛАР БАҠСАҺЫ

Фольклор байрамы:

"Ҡар һыгуына барыгу"

“Ҡар һыуына барыу” фольклор байрамы.

Икенсе кескәйҙәр төркөмө.

Маҡсат:

- Балаларҙа башҡорт халҡының ғөрөф-ғәҙәттәре,йолалары менән таныштырыуҙы дауам итеү,белемдәрен киңәйтеү.Башҡорт халҡының тәбиғәт менән айырылғыһыҙ икәнен аңлатыу
- Фольклор аша һиҙгерлек,түҙемлелек,етеҙлек,сәхнә түрендә һәр баланың үҙен дөрөҫ тотошон,телмәрҙәрен үҫтереү
- Балаларға тәбиғәткә,үҙ халҡына,ғөрөф-ғәҙәттәренә ҡарата һөйөү уятыу.

Йыһазландырыу:

Байрам барышында ҡулланыу өсөн ҡорамал:

Байрам барышы.

Ҡыҙ: Әсәй,мин дуҫтарым менән өйҙә уйнайыммы?

Килен:Уйнағыҙ,дуҫтар менән татыу уйнау ул,бик яҡшы.

Ҡыҙ: Хәҙер мин саҡырам!

(Ҡыҙ иптәштәре менән килеп инәләр ҙә балаҫ ситләп ултыралар.Шул ук ваҡытта һаулыҡ һорашалар)

Ҡыҙ: Әйҙә уйнап алайыҡ,кем һынашмаҡ бела?

Бала: Мин һанайым.

Анатыр,мынатыр

Тау яғынан таң атыр

Сәүкә,сыпсыҡ

Һин ҡал,был сыҡ.

(Сыҡҡан бала күҙен йомоп уртаға ултыра ла “Шыу-шыу-шыуҙырма”уйынын уйнай башлайҙар)

Шыу-шыу-шыуҙырма

Сабатамды туҙҙырма

Матур яулығың һирәк

Таба алһаң һин зирәк.

(Кемдә кульяулык туктай,шул артына кульяулыкты

Йәшерә,урталағы бала дөрөҫ әйтә алмаһа,яза бирелә.Бер нисә мәртәбә уйнағас,бер бала әйтә)

Бала:Яза бирәбеҙ,йырлаһын “Йомроҡай”йырын

Йыр “Йомроҡай”

Шиғыр һөйләй.

Айғына бейей.

Өләсәй килеп инә.Ейән менән ейәнсәре йүгереп барып ҡосаҡлап алалар.Урын күрһәтәләр.

Өләсәй:Һаумыһығыҙ балаларым,ҡолонсаҡтарым.Һағындым үҙегеҙҙе.

Балалар:һаумыһығыҙ өләсәй.Әйҙә түрҙән уҙығыҙ*(ултырталар)*

Өләсәй: Йә балалар,оло байрамға – Яҙһылыу байрамына йыйылғанһығыҙ икән.Аллаға шөкөр,көндәребеҙ матур тора.*(доға кылып алғас)* Уландарым!Кем доға уҡып ебәрә.*(Бер бала укый)*

Өләсәй:Көндәр һәйбәт торғас,килен ҡар һыуына барып ҡайтайыҡмы әллә?

Килен: Балалар,әйҙәгеҙ ҡар һыуҙары тураһында шиғыр һөйләп үтегеҙ.

Бала: Өләсәй хәҙер һөйләйбеҙ.

Бала:Ағалар ҡар һыуҙары
Баҫалар баҫыуҙарҙы
Йылғалар аша ярҙан
Күләүек ҡала ҡарҙан.

Бала:Ҡарҙар иреп бөткәнсе
Йәйге һтллек еткәнсе
Яҙғы ташҡын үткәнсе
Ҡар һыуына барайыҡ.

Бала:Үңдырырмы игенде?
Туйҙырырмы илемде
Ямғыр булып яуырмы
Әллә ярып еремде

Шифа булып һеңмәйенсә

Күк томандай осормо?

Бала: Үҫемлеккә тәм биреп

Үләндәргә йәм биреп

Ер-әсәгә һеңерме?

Барлыҡ булған көс - ҡеүәтен

Тамырҙарға бирерме?

Өләсәй: Бик матур һөйләнегеҙ, рәхмәт.Ауыҙығыҙға бал да май.имен-аман ҡар һыуы алып ҡайтып самауыр ҡуяйыҡ,яҙ ҡоймағы ҡояйыҡ.табындарға ҡуяйыҡ.

Бала: Өләсәй һөйлә әле. Ни өсөн ҡар һыуына барғандар?Ҡайҙан килеп сыҡҡан ул йола?

Өләсәй: Борон-борондан беҙҙең ырыу башҡорттары араһында тауға,ҡар һыуына барыу йолаһы булған.Һыуға яҙын,бурандар тымып,ҡар ирей башлағас барғандар.

Бала: Ҡар һыуы бик файҙалы тиҙәр,ысынмы өләсәй?

Өләсәй: Эйе, ҡар һыуы бик шифалы.Һыу ала торған урынды ололар алдан билдәләгән.Һыуҙы алып ҡайтҡас ҡатын-ҡыҙҙар унан сәй ҡайнатҡан,бит, сәс йыуған,әсәләр был һыу менән йәш балаларын ҡойондорғандар, был инде күҙ тейеүҙән һаҡлаған.Егеттәр барып һыу юлын тапай торһондар,ә беҙ йырлап-уйнап алайыҡ.

Бала: Егеттәр, һыу юлы яһайыҡ,ҡарҙы яҡшы итеп тапайыҡ.*(Малайҙар сығып китәләр)*

Бала: Ҡыҙҙар әйҙәгеҙ йырлашып алайыҡ.

Йыр “Тамсы тама”

Малайҙар килеп инә.

Бала: Ҡыҙҙар юл тапалды,һыуға барырға була.

Өләсәй:Барығыҙ балалар,барығыҙ.

Ҡыҙ:Әйҙә өләсәй,һин дә беҙҙең менән бар,әсәйем дә барыр.

Өләсәй: Әйҙә улайһа бер йәшлеккә ҡайтҡандай булайым.

Килен: Әйҙәгеҙ ҡар һыуына бергәләшеп йырлашып барайыҡ.

Түңәрәк уйыны “Йәмле яҙ апай килә”

Балалар ултырған урындарынан тороп артҡы планға сығалар.

Өләсәй:Балалар күрәһегеҙме,ағайҙарығыҙ бынау ағасҡа ҡыҙыл таҫма таҡҡандар,тимәк ҡар һыуы алыр урын ошонда.

Бала:Ҡыҙҙар ҡарағыҙ, шишмә ағып ята.

Ҡыҙҙар: Ниндәй таҙа шишмә.

Бала: Мин ҡош ояһы күрәм!

Өләсәй: Шым,..шауламағыҙ,ҡурҡытып ҡуйма.

Бала: Килегеҙ әле яныма,мин умырзая күрәм.

Килен: Эйе матур.уны өҙөргә ярамай.

Өләсәй: Ҡарағыҙ әле тирә-яҡҡа ниндәй бейек тауҙар,бигерәк матур ҙа инде беҙҙең яҡтың тәбиғәте!

Өләсәй: Әйҙәгеҙ бер аҙ ял итеп алайыҡ,уйындар уйнағанығыҙҙы ситтән күҙәтеп ултырырға бик тә яратам,йәш саҡтар иҫкә төшә,күңелдәргә бик рәхәт булып китә.

“Наза”уйыны.

Өләсәй: Һай матур йырлайһығыҙ.Йәш саҡтарҙа беҙ ҙә шулай матур йырлай торғайныҡ.Ейәнсәрҙәрем әллә берегеҙ матур итеп “Урал батыр”эпосын һөйләп ишеттәрһегеҙме?

“Урал батыр”эпосонан өҙөк.

Килен: Һай афарин.Бик матур һөйләнегеҙ.Рәхмәт.

Өләсәй: Бер килгәндә халҡымдың һынамыштарын да барлайыҡ әле.Мин башын әйтәм,ә һеҙ аҙағын әйтегеҙ.

- *Яҙ ҡуҙғалаҡ күп булһа,йәй йылы килер.*
- *Ҡайын һуты күп булһа,йәй ямғырлы килә.*
- *Төтөн көйәнтәләп йыйылһа,көн йылына.*
- *Май айы һалҡын булһа,иген уңа.*
- *Сыйырсыҡ балалары сипылдаша башлағас,карабойҙай сәсәләр.*

Өләсәй: Һай афарин балалар.бигерәк күҙәтеүсән икәнһегеҙ.

Бала: Өләсәй мин йомаҡ та беләм.Ҡояйыммы?

Өләсәй:Әйҙә балам,ә беҙ яуабын табырбыҙ.

Бала: "Мин бында"-тип ниндәй сәскә

Нурлана ҡар өҫтөндә,

Тик ғүмере ҡыҫҡа уның

Шиңә аҙна эсендә.(Умырзая)

Малай:мин дә йомаҡ ҡояйым әле.

Тау-тау булып өйөлдө

Яҙ килгәйне көйөндө

Йырғанаҡ булып аҡты

Шул ергә һеңде, батты(Ҡар)

Өләсәй: Дөрөҫ,бигерәк белемле икәнһегеҙ балалар.Ярай инде,көн дә үтеп бара.Эй ғүмер,аҡҡан һыу менән бер ул.Ҡайтыр алдынан теләк теләп алайыҡ.*(Теләк теләгәндән һуң,бер бала таҫма алып бәйләй.)*

Бала:*Донъялар имен торһон*

Күк йөҙө аяҙ булһын!

Бала:*Нурлы булһын илебеҙ*

Сәскә атһын еребеҙ!

Бала:*Ерҙә һуғыш булмаһын*

Ҡайғы еле ҡунмаһын!

Бала:*Сабыйҙар көлөп торһон*

Ата-әсәле булһын!

Бала:*Һау-сәләмәт булайыҡ*

Имен-аман торайыҡ!

Бала:*Таҙа булһын һыуыбыҙ*

Сафлыҡ бөркһөн һауабыҙ!

Өләсәй:*Яҙ көндәре нурлы булһын*

Ҡар һыуҙары күберәк булһын!

Килен: Ҡыҙҙар әйҙәгеҙ күнәктәрҙе ҡар һыуҙары менән тултырайыҡ.

“Күнәктәр менән бейеү”

(Һыу янына баралар.бит-ҡулдарын йыуалар)

Өләсәй: Күҙ теймәһен үҙегеҙгә

Бит-ҡулдарҙы йыуығыҙ

Шифаһы тейһен.

Килен: Яҙ көндәре нурлы булһын

Ҡар һыуҙары күберәк булһын

Йылғалары һыуға тулһын

Үләндәре күпереп торһон!

Өләсәй: Ярай рәхмәт,балалар!Теләктәрегеҙ ҡабул булһын!

Килен: Ҡыҙҙар һыуһатты,ҡайтып ҡар һыуына сәй ҡайнатып эсәйек,ҡоймағым да әҙер инде.

Йыр “Яҙ килә”

Балалар төркөмгә ҡайталар,төркөмдә ҡоймаҡ менән сәй эсәләр.